NALEŻYTOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁTEM.
Rok VI. Kraków, środa 4 kwietnia 1923. Nr. 66.

NOWY DZIENNIK

Adres redakcyi i administracyi: Kraków, Orzeszkowej 7.
Nr. telefonu 279. — Konto czekowe Poczt. Kasy Oszczędn. Nr. 141.123
Wszelkie komunikaty należy nadsyłać wprost do Administracy
Komunikaty przesłane Redakcyi nie będą uwzględnione.
Redakcya rękopisów nie zwraca.
Redaktor naczelny przyjmuje od 11½ do 12 w południe.

Cena Nru 500 Mkp.

Prenumerata: w Krakowie i prowincyi mies. 12000 — kwart. 36000 — M
w Krakowie z odnoszeniem do domu 14000 — . 42000 —,
Na prowincyi: z przesyłką poczt. 14000 — . 42000 —,
Za granicą: z przesyłką pocztową 24000 —, . 72000 —.
Ogłoszenia: Drobne ogłoszenia od wyrazu 225·- Mk., wiersz milimetr 1-szpalt. Mk 300. Nadesłane Mk 000·—. Wiersz milimetrowy 1 szp. w tekście Mk 1500·—. Wiersz milimetr. 1 szp. na I. stronie 1500 Mk
Gratulacye 7500 Mp. - Inser. zamiejsc. o 50%, zagr. o 100% droższe

Okupacya Zagł. Ruhry nie stanowi przeszkody rokowań.

Paryż. (AW) Z Waszyngtonu i Londynu donoszą zgodnie, że posłowie niemieccy oświadczyli rządowi Stanów Zjednoczonych, że rząd niemiecki wysłał notę do rządu angielskiego, w której oświadcza, że rozpoczęcie rokowań w kwestyi Zagłębia Ruhry rząd niemiecki nie czyni obecnie zależnym od ustąpienia wojsk francusko-belgijskich z Zagłębia.

Francya nie zamyśla anektować Nadrenii.

Londyn. (AW.) Jak donosi „Daily Mail" przyjął Poincare w ostatnich dniach sekretarza angielskiego związku robotników transportowych i członków Izby Gmin Ransay'a Mac Domalda, Hendersona i Thomasa. Delegacya przedstawiła Poincaremu projekt, który miałby służyć za podstawę do rokowań z Niemcami. Oprócz tego zapytywano Poincarego czy Francya chce anektować Zagłębie Ruhr i Nadrenię a również czy Francya w rokowaniach z Niemcami przyjmie pośrednictwo Anglii, i czy użyje do okupacyi wojsk kolorowych. W odpowiedzi swej podkreślił Poincare umiarkowanie żądań francuskich i oświadczył, że udziel angielskiej delegacyi wszystkich informacyi i potrzebnych cyfr statystycznych. Celem francuskiego rządu jest doprowadzić do tego, by niemieccy wielcy przemysłowcy w szczególności Stinnes, zaczęli się zapatrywać n akcyę francuską z właściwego punktu widzenia, co się tyczy aneksyi to Poincare energicznie zaprotestował przeciwko tego rodzaju insynuacyom. Oprócz tego oświadczył Poincare, że Anglia weźmie udział we wszystkich konferencyach, które się w przyszłości obdędą.

Napad robotników niemieckich na wojska francuskie.

Rewizya w zakładach Kruppa.—Napad.—10 zabitych 33 rannych. — Głos prasy francuskiej.

Essen. PAT. W czasie rewizyi w zakładach Kruppa robotnicy niemieccy zaatakowali oddział wojsk francuskich obrzucając go kamieniami i grożąc strzelaniem z rewolwerów, oraz wypuszczeniem na żołnierzy strumienia pary gorącej. Wojsko wezwało robotników do rozejścia się, a gdy to nie odniosło skutku dało do nich strzały. 10 robotników zostało zabitych a 33 rannych, w tem 23 ciężko. Po stronie wojska nie było ofiar.

Essen. (AW) Jak donosi „Wiener Morgen Zeitung" przy rewizyi automobili i garaży automobilowych zajęli również garaże firmy Kruppa. Gdy wojska francuskie weszły do fabryki, robotnicy zaprzestali pracy a wszystkie syreny zakładów rozpoczęły gwizdać na alarm. Wojska francuskie zostały ze wszystkich stron otoczone przez masy robotnicze. Gdy robotnicy nie usłuchali wezwania komendanta oddziału, do rozejścia się, wojsko francuskie wytoczyło karabiny maszynowe i dało ognia do tłumu. Jak dotychczas stwierdzono 7 robotników zostało zabitych a 20 ciężko rannych. Gdy następnie auto z oficerami francuskimi przejeżdżało przez miasto tłum zatrzymał wóz, wywlókł oficerów i znieważył ich czynnie. Oficerowie tylko przy pomocy policyi zdołali ujść z życiem. W mieście panuje silne wzburzenie.

Paryż. (AW.) Francuskie dzienniki Wieczorne, przedstawiają następujące krwawe zajścia w Essen: podczas obsadzania zakładów Kruppa, oddział francuski został zaatakowany przez robotników Puszczano gorącą parę na żołnierzy i grożono im rewolwerami. Wojsko francuskie dało najpierw salwę w powietrze, gdy jednak i to nie pomogło, zostało zmuszone dać salwę do robotników. 5-ciu do 6 osób zostało zabitych, a około 30-tu rannych. Drugi wypadek, zdarzył się podczas jazdy francuskiego wojskowego automobilu przez miasto o Essen. Auto zostało wstrzymane, a siedzący w niem dwaj francuscy kontrolorzy zostali wywleczeni i pobici. Jeden otrzymał przy tem ranę podczas gdy drugi zdołał umknąć. Na Quai d'Orsay oświadczają, że powodem tych starć są dyrektorowie zakładów, podczas gdy główna wina ciąży na policyi.

NIEMCY MUSZĄ ZAPŁACIĆ SZKODY FRANCYI.

Bruksela, 2 kwietnia. PAT. Havas. Na belgijskim kongresie socyalistycznym oświadczył Hilferding (Niemiec), że Niemcy muszą naprawić wyrządzone szkody i zagwarantować bezpieczeństwo Francyi i Belgii, a za to musi być uszanowana integralność Niemiec. Mirrison (Anglik) oświadczył się za wycofaniem wojsk okupacyjnych z zagłębia Ruhry i za wstąpieniem Niemiec do Ligi narodów.

Min. Benesz o stosunku Czech do Polski.

Praga. PAT. W numerze świątecznym „Czeskiego Słowa" omawia minister spraw zagran. Dr Benesz rozwój stosunków Czechosłowacyi do Polski i oświadcza, że Czechosłowacya i Polska mają tyle wspólnych interesów, że porozumienie obu państw uważać należy za niezbędne i wypływające z rozumnej polityki realnej.

Byłoby to objawem politycznej niedojrzałości, gdyby polityczne i gospodarcze interesy obu państw zostały zignorowane i gdyby nie doszło do porozumienia. Kwestye sporne, które dotąd stoją na przeszkodzie takiemu porozumieniu są natury przejściowej, przeważnie sztucznie i świadomie stwarzane.

Skoro rozumni politycy zarówno Czechosłowacyi jak Polski należycie zanalizują i porównają ze sobą najżywotniejsze interesy obu państw, wypływające z ich geograficznego położenia i politycznej sytuacyi, nie wątpię, że dojdzie do likwidacyi wszelkich sporów przy dobrej woli i zgodzie obu stron. Rozumie się samo przez się, że punktem wyjścia dla takiej likwidacyi może być jedynie prawny stan spornych kwestyi, gdyż pominięcie tej podstawy byłoby niebezpiecznym precedensem, któryby się pomścił fatalnie na obu stronach. Jest to podstawa zupełnie naturalna i bez jej respektowania nie można uprawiać polityki. Wierzę, że oba państwa staną zgodnie na tem stanowisku i wierzę niezłomnie w czechosłowacko-polskie porozumienie. O problemie rosyjskim oświadczył dr. Benesz, że problem ten stał się obecnie w mniejszym stopniu zagadnieniem politycznem jak gospodarczem. Zwrot gospodarki czysto komunistycznej do socyalizmu państwowego a następnie do gospodarki prywatnej zaznacza wyraźnie etapy doniosłej gospodarczej walki w Rosyi sowieckiej, która ostatecznie nie pozostanie bez wpływów również na rozwój polityczny. Wskutek rozwoju wypadków w Rosyi mużykowi rosyjskiemu w przyszłości przypadnie w udziale doniosła rola.

—0-0—

Generał Lerond w Krakowie.

Paryż. PAT. Generał Lerond odjechał do Krakowa skąd uda się do Rumunii i Czechosłowacyi.

—0-0—

Ekscesy antyżyd. w Jassach.

Bukareszt. (AW) Jak donosi korespondent „N. Fr. Presse", Jassy były w ostatnich dniach widownią ulicznych ekscesów antyżydowskich. Kawalerya musiała rozpraszać demonstrantów. Mimo to niektórym grupom udało się wedrzeć w nocy do dzielnicy żydowskiej, gdzie wybito tysiące szyb i poraniono wiele osób. Około 50 demonstrantów, przeważnie studentów, zostało aresztowanych. W Bukareszcie panuje obecnie spokój. Na posiedzeniu rektorów uniwersytetu postanowiono rozpocząć przerwaną z końcem stycznia naukę w wyższych zakładach rumuńskich. Dla zabezpieczenia spokoju podczas wykładów będą asystowali żandarmi. Studenci, którzy będą przeszkadzać w nauce zostaną wydaleni ze wszystkich wyższych zakładów naukowych.

—0-0—

Rządy sprzymierzone nie życzą sobie dyskusyi z Angorą.

Londyn. PAT. Rządy Francyi, Anglii, Włoch i Japonii w identycznej odpowiedzi na notę Ismeta Paszy z dnia 8 marca oświadczają, że nie życzą sobie obecnie dyskusyi nad szczegółami różnych projektów. Państwa sprzymierzone wzywają swych obywateli, zamieszkałych w Turcyi, by ci przystąpili do rokowań z rządem tureckim, a w razie niemożności przyjścia do porozumienia państwa będą obstawały przy przyjęciu postanowień o ochronie interesów tych obywateli.

Gwałty greckie w Tracyi.

Sofia. PAT. Bułgarska Agencya telegraficzna Po konferencyach reprezentantów bułgarskich w Paryżu, Londynie, Rzymie i Waszyngtonie, rząd bułgarski przedłożył wczoraj upełnomocnionym ministrom Francyi, Angii, Włoch i Stanów Zjednoczonych w Sofii notę w sprawie gwałtów, na jakie mieszkańcy Bułgaryi w Tracyi są narażeni ze strony greckiej.

—0-0—

Pos. Hartglas o naszym „numerus clausus“

Kraków, 1 kwietnia.

W „Naszym Przeglądzie“ porusza poseł Hartglas piekącą sprawę stosunku społeczeństwa żydowskiego do żydowskiej młodzieży akademickiej, stojącej wobec groźby numerus clausus.

Poseł Hartglas pisze m. in.:

„Społeczeństwo żydowskie wie dobrze, jaką jest sytuacya materyalna jego młodzieży. Społeczeństwo żydowskie wie dobrze, o ile więcej pracy i energii musi zużywać jego młodzież, by osięgnąć to samo, co młodzieży polskiej dzięki systemowi protekcyi i pobłażania przychodzi z łatwością. Społeczeństwo żydowskie zna dobrze swoją strukturę ekonomiczną, która zmusza je, jako społeczeństwo par excellence miejskie w stosunkowo większej ilości zdobywać dyplomy uniwersyteckie. I przeto społeczeństwo żydowskie w haśle „numerus clausus“ widzi zamach nie tylko na swoje prawa ludzkie i obywatelskie, ale i zamach na swoje prawo do życia, i protestuje ostro przeciwko temu zamachowi.

Czy w walce o prawo do kształcenia się zwycięży społeczeństwo żydowskie — jest to rzecz wątpliwa. Jeżeli nawet Sejm nie zdecyduje się na jawne pogwałcenie konstytucyi, to w każdymbądź razie de facto istniejący obecnie w uczelniach na medycynie, przyrodzie, na politechnice numerus clausus zostanie rozciągnięty i na inne wydziały. Obowiązkiem przeto społeczeństwa żydowskego jest możliwe osłabić ostrze eksterminacyjnej zasady numerus clausus“ przez przyjście z pomocą materyalną swojej młodzieży, która nie może jechać za granicę, a której warunki materyalne utrudniają prowadzenie stydyów i przeto w walce o byt stawiają ją w położeniu upośledzonem. Protekcyonizmowi i popieraniu materyalnemu młodzieży chrześcijańskiej musimy przeciwstawić przynajmniej materyalną opiekę nad młodzieżą żydowską ażeby postawić ją w mniej lub więcej równych warunkach walki o byt.

Niestety pod tym względem społeczeństwo żydowskie dotychczas zbyt wielką ofiarnością się nie odznaczało. Ci sami Żydzi, którzy ostro walczą przeciwko zasadzie numerus clausus na uczelniach, sami chętnie widzą wewnątrz społeczeństwa żydowskiego numerus clausus ofiarodawców i bardzo chętnie stawiają siebie poza grupą dających, nie narzekając bynajmniej na procentowe ograniczenie pod względem.

Jeżeli nie możemy zwalczyć numerus clausus nazewnątrz naszego społeczeństwa, to usuńmy przynajmniej ten numerus clausus wewnątrz siebie i róbmy co możemy, dla żydowskiej młodzieży akademickiej“.

Projekty statutu Banku Polskiego.

Kraków, 1 kwietnia.

Ministeryum skarbu wzięło obecnie pod rozwagę dwa projekty statutu Banku Polskiego, mającego zastąpić przejściową instytucyę emisyjną, jaką jest P. K. K. P. Jeden projekt opracował departament kredytowy ministeryum skarbu; drugiego prjektu autorką jest Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa. Pierwszy projekt postanawia, że Bank Polski ma być spółką akcyjną z kapitałem stu milionów złotych polskich, podzielonycu na 100,000 akcyi po 100 zł. pol. każda. Celem banku jest regulowanie obiegu pieniężnego i zasilanie kapitałami gospodarstwa krajowego. Do 31 grudnia 1923 r. Bank posiada przywilej wyłącznego wypuszczania banknotów, pokrytych złotem, srebrem, pełnowartościowemi walutami obcemi, czekami do wysokości co najmniej $1/3$ części wypuszczonych banknotów, przyczem złoto musi stanowić conajmniej 30 proc. tego pokrycia. Resztę $2/3$ pokrycia muszą tworzyć dobre weksle. Naczelnego dyrektora i jego zastępcę, prezesa Rady nadzrczej, jego zastępcę i 9 członków na 19 członków tej Rady, mianuje prezydent Rzeczypospolitej.

Projekt, opracowany przez PKKP., postanawia by kapitał spółki akcyjnej wynosił 200 milionów złotych, podzielonych na milion akcyj po 200 złotych. Każdy akcyonaryusz odpowiada do wysokości tej kwoty, na którą opiewa akcya. Zarząd Banku sprawuje Rada Zawiadowcza, która mianuje naczelnego dyrektora i dyrektorów. Prezydenta i wiceprezydenta Rady mianuje prezydent Rzeczypospolitej. Taksamo zatwierdza on wybranych przez Walne Zgromadzenie, członków Rady. Rząd mianuje komisarza i jego zastępcę, którzy pilnują, by bank działał w myśl statutu i zgodnie z interesami państwa. Bank Polski ma być wyłącznie uprawniony do emitowania banknotów. zabezpieczonych ustawowym pieniądzem kruszcowym. Według tego projektu Bank byłby od państwa mało zależnym.

Z SALI ODCZYTOWEJ.

Dyr. Mazo o Wajterze.

Staraniem związku żydowskiej młodzieży akademickiej U. J. Przedświt-Haszachar wygłosił w ubiegły czwartek p. dyr. Mazo odczyt o Wajterze i jego „Niemowie“.

W ciepłych słowach skreślił życie tego poety—tułacza, który tworzył, działał i cierpiał.

Skoro zaś opuścił „jeszibę“ i znalazł się poeta na bruku wileńskim, wewnętrznie słaby, osamotniony, opuszczony. Uczucie bólu przebija w jego pierwszych lirykach, pisanych po hebrajsku.

Porzuca jednak Wajter niwę literatury młodo-hebrajskiej i zaciąga się w szeregi ruchu socyalitsycznego, gdzie propaguje ideę narodową. Ażeby stworzyć przyszłość nie wolno zrywać z przeszłością! — oto hasło, jakie wypisał na sztandarze swoim. I ta myśl przebija we wszystkich jego utworach.

Do nowego, do tej świetlanej przyszłości wyrywał się Wajter całe życie. Nie danem mu było jednak dożyć jaśniejszych chwil. Zginął właśnie w chwili, gdy świtało „jutro“.

Pozostawił hasło: nie ustawać w pracy, wciąż wciąż budować —.

Odczytowi przysłuchiwały się bardzo liczne rzesze słuchaczy.

A U NAS?

Włoskie ministerstwo oświecenia zarządziło, aby zagraniczni studenci, studyujący na Uniwersytetach włoskich uwolnieni byli od wszelkich opłat. Także pewna część stypendyów ma być rozdzieloną między studentów zagranicznych (ŻBK).

—oo—

Pamiętniki Sir'a George'a Buchanan'a.

Wyszły z druku niedawno pamiętniki b. posła W. Brytanii w Petersburgu sir'a George'a Buchanan'a, który odegrał doniosłą rolę polityczną w Rosyi. „Le Temps“ zamieścił część pamiętników, poświęconą losom cara i jego rodziny po przewrocie bolszewickim. Sir Buchanan pisze, że w czasie pobytu w Carskiem Siole car i caryca nie mogli skarżyć się na złe traktowanie ich. Kiereńskij przedsiębrał nawet szczególne środki dla ochrony ich, i karę śmierci skasował m. in., dlatego, że obawiał się, iż zażądają od niego stracenia Mikoałja II. Sir Buchanan twierdzi, że przewiezienie carskiej rodziny do Tobolska była zadecydowane dla tego, aby ukryć ją od niebezpieczeństwa.

Co się tyczy oskarżeń Aleksandry Teodorówny o stosunki z Niemcami, to Kiereńskij osobiście mówił sir'owi Buchana'owi, że nie znaleziono ani jednego dokumentu, któryby dowodził, że car i caryca myśleli o oddzielnym pokoju z Niemcami. Po rewolucyi Kiereński dłuższą rozmowę z cesarzową, która oburzała się na tych, którzy ją uważali za germanofilkę; „Jestem Angielką i zawsze byłam wierna Rosyi“. Jak mówi Kiereńskij sir'owi Buchaman'owi — chociaż cesarzowa działała na rzecz Niemiec czyniła to nieświadomie, popychając cara do polityki reakcyjnej, właściwie jednak chodziło jej tylko o zachowanie samowładztwa. Kiereńskij dodał, że jednak wśród otoczenia Rasputina byli ajenci niemieccy. B. poseł W. Brytanii z oburzeniem odpiera oskarżenie go o rolę czynną w rewolucyi marcowej, powtórzone teraz świeżo w pamiętnikach ks. Paliej (małżonki b. w. ks. Pawła Aleksandrowicza). Swoje stanowisko względem rewolucyi marcowej sir Buchanan określa tak: „Zgadzałem się z leaderami Dumy, że podczas operacyi wojennych nie można komplikować sytuacyi przez poważne przewroty wewnętrzne i uważałem za swój obowiązek uprzedzać nieraz cesarza o grożącem mu niebezpieczeństwie“... Przyszła jednak rewolucya. Cóż mógł zrobić poseł, jeżeli nie popierać jedynego rządu, zdolnego do walki, zdolnego z rozkładowym wpływem propagandy sowieckiej i do prowadzenia wojny do końca?“

I oto sir Buchanan, jak pisze, zaczął popierać Rząd Tymczasowy, lecz wobec dobrych stosunków z rodziną carską, sytuacya jego była trudna. Zarządzający propagandą p. Walpole, poradził mu wówczas, aby na zebraniu publicznem otwarcie i gorąco oświadczył się za rewolucyą. Sir Buchanan tak postąpił w jedynym celu, aby Rosya nie wyszła z wojny z Niemcami. Obala również sir Buchanan plotkę ks. Pailej o tem, że doręczył jakoby Mikołajowi II. depeszę od króla Jerzego V., zawierającą radę ukrycia się w Austryi. Takiej depeszy wcale nie było. Jedyna depesza, posłana przez króla Jerzego do cara Mikołaja po jego abdykacyi była przekazana przez gen. Gambery attache wojskowego przy Głównej Kwaterze. Depesza ta nadeszła do Mohylewa wówczas, kiedy już cara tam nie było. Sir Bachanan starał się przez p. Milukow o doręczenie tej depeszy carowi, ale Rząd Tymczasowy stanowczo odmówił, twierdząc, że nie może pozwolić na opuszczenie przez Mikołaja granic Rosyi. Sir Bachanan dowodził, że w depeszy króla niema żadnej polityki, że ze strony króla Anglii jest zrozumiała chęć wyrażenia współczucia Mikołajowi itd. Nic nie pomogło. Depeszy nie doręczono, a sir George otrzymał instrukcyę, aby się więcej tą sprawą nie zajmował.

Kiedy sir Buchanan dowiedział się o aresztowaniu cara, dnia 21 marca pospieszył przypomnieć p. Milukowowi, że Mikołaj II. jest bliskim krewnym i przyjacielem Anglii i że byłby bardzo szczęśliwy, gdyby otrzymał zapewnienie, że będą przedsięwzięte wszelkie środki dla ochrony bezpieczeństwa cara. Te zapewnienia sir Buchanan uzyskał. P. Milukow oświadczył mu po za tem, że jego zdaniem najlepiejby było, gdyby Mikołaj II. opuścił Rosyę i byłoby dobrze, gdyby Anglia zaofiarowała mu gościnę, dając jednocześnie rękojmię nie wypuszczania od siebie aż do końca wojny. Sir Buchanan natychmiast zadepeszował o tem i już 23 marca zakomunikował, p. Milukowowi, że król Jerzy i rząd W. Brytanii byliby szczęśliwi, mogąc spełnić prośbę Rządu Tymczasowego. P. Milukow zapewnił sir'a Buchanan'a, że Rząd Tymczasowy zapewni dostatecznie utrzymanie b. carowi, a jednocześnie prosił, aby nie rozgłaszać, iż inicyatywa rokowań o wyjeździe Mikołaja II. do Anglii należała do Rządu Tymczasowego. Dnia 26 marca 1917 p. Milukow oświadczył sir'owi Buchanan'owi, że nie zakomunikował Mikołajowi II. o projekcie przewiezienia do Anglii, gdyż trzeba najprzód przezwyciężyć opór Sowietów, a pozatem i tak trzeba sprawę odroczyć wobec tego, że dzieci cara są chore na szkarlatynę. Sir Buchanan nieraz wracał do tej kwestyi, ale wreszcie p. Milukow zmuszony był cofnąć swoją propozycyę wobec oporu Sowietów.

„My także — pisze sir Buchanan — musieliśmy się liczyć z naszą skrajną lewicą i nie mogliśmy podjąć inicyatywy, nie ściągając na siebie podejrzenia, że kierują nami jakieś inne cele“.

—o-o—

Dziś rozpoczyna się miesiąc palestyński!

W dniu dzisiejszym rozpoczyna się w całej zachodniej Małopolsce i na Śląsku akcya miesiąca palestyńsikego. We wszystkich miastach i miasteczkach obywatelstwo żydowskie i młodzież ochotnie popieszą do pracy dla Erec Izrael.

Z dotychczasowych informacyi wynika, że rezonans dla akcyi jest wśród społeczeństwa żydowskiego bardzo wielki.

——0-0——

Protest Związku Kupców przeciw wyrokowi bolszewickiemu.

Warszawa. (Tel. wł.) Wczoraj odbyło się zebranie kupców żydów w lokalu Centr. Zw. Kupców (Senatorska 32) na którem powzięto następującą rezolucyę protestującą przeciw wyrokowi na arcybiskupa Cieplaka:

Zebrani w dniu 29 marca br. w lokalu Centarli Zw. Kupców (Senatorska 32) kupcy żydowscy m. st. Warszawy, do głębi oburzeni zapadłym w Moskwie wyrokiem na arcybiskupa Cieplaka i prał Butkiewicza przyłączają się do ogólnego protestu świata cywilizowanego przeciw temu aktowi barbarzyństwa, urągającemu elementarnym zasadom sprawiedliwości i wolności sumienia. Rezolucyę tę przesłano do Prezydyum Ministrów.

Polak orzekł, że arcyb. Cieplak ma być zasądzony na 10-letnie więzienie!

Przewodniczącym trybunału apelacyjnego, który zatwierdził wyrok na księży katolickich w Rosyi, a arcybiskupa Cieplaka, zasądził na 10-letnie więzienie, utrwalając w ten sposób zbrodnię popełnioną przez bolszewików jest nie kto inny, tylko Polak — Dzierżyński, katolik z urodzenia.

——0-0——

Angielski arcybiskup o wyroku na arcybiskupa Cieplaka.

W angielskiej Izbie lordów arcyb. Canterbury scharakteryzował wyrok bolszewicki następującemi słowy:

„Jest to tylko jeden z objawów szerokiego ruchu w Rosyi dzisiejszej przeciw religii wogóle". ———

Oto opinia wysokiego dostojnika chrześcijaństwa, który z całym objektywizmem charakteryzuje wyrok bolszewicki, jako to, czem jest rzeczywiście.

U nas jednak rozjuszony antysemityzm widzi w wyroku akt zemsty żydostwa, bo tak dyktuje zoologicznemu antysemityzmowi — niski interes polityczny.

Fałszem i kłamstwem, byleby — po trupie narodu żydowskiego.

Przegląd gospodarczy.

W sprawie podwyżki taryfy kolejowej

Jak o tm pokrótce donosiliśmy, ministeryum kolei postanowiło od dnia 15 kwietnia podnieść taryfę towarową o 100 procent, osobową zaś pozostawić nadal bez zmiany.

„Przegląd Wieczorny" zamieszcza w tej sprawie następujący wywiad z dyrektorem departamentu taryfowego w ministerstwie kolei:

Pierwsze brzmi:

— Jak się przedstawia wysokość obecnych taryf w stosunku do przedwojennych?

— Bardzo skromnie, — odpowiedział nam p. dyrektor — Biorąc za podstawę stosunek kosztów przewozu za 300 klm i 100 kg. do wartości towaru (również 100 kg.), otrzymujemy, że stosunek ten wynosił:

W styczniu 1914 roku:

dla pszenicy 6,7 procent, dla węgla dąbr. 43,2 procent, dla żelaza handl. 8.7 procent, dla drzewa tart. 8,2 procent, dla nafty oczyszcz. 10,5 procent;

W marcu 1923 roku:

dla pszenicy 1,7 procent, dla węgla dąbr. 16,3 procent, dla żelaza handl. 1,9 procent, dla drzewa tart. 5,1 procent, dla nafty oczyszcz. 5,6 procent.

— Czy zamierzone wyrównanie pozwoli zbilansować budżet eksploatacyjny naszych kolei?

— Tak jest. Według poczynionych przez nas obliczeń, czeka nas w roku bieżącym rozchód (podług cen bieżących), 2,700 miliardów marek — z czego wydatki osobowe — 1,200 miliardów Dochodów zaś spodziewamy się (podług taryf obecnych) tylko 1,860 miliardów marek, z czego przewóz towarów, obliczany podług obecnych taryf, przyniósłby nam 1,155 miliardów marek. Podwojenie dziewięciu dwunastych tej pozycyi (na 9 pozostałych miesięcy) dałoby nam „nadwyżkę" = 864 miliardy, co, jak widać, zbilansowałby nasz budżet eksploatacyjny i dałoby nawet 24 miliardy „zysku". Tak więc — o ile koszty eksploatacyi nie ulegną zmianie — z końcem roku mielibyśmy pierwszy widomy owoc tak koniecznej samowystarczalności.

— Tym więc sposobem podwyżka taryfy osobowej nie jest konieczna?

— Na razie i w bliskiej przyszłości, tj. przynajmniej do 1 maja rb.; nie wyklucza to jednak konieczności podwyższenia taryfy osobowej w niedalekiej przyszłości, gdyż jest ona znacznie niższa od przedwojennej i nie pokrywa kosztów własnych kolei.

— A potem?

— Kolej, jako przedsiębiorstwo (państwowe) musi się liczyć z czynnikami, panującemi na rynku i z ogólną sytuacyą finansową w kraju. Dalsza więc wielkość taryf zależy już nie od ministeryum.

——0-0——

Podwyższenie czynszów dzierżawnych na kolejach

Ministerstwo Kolei żel. ustaliło z ważnością od 1 kwietnia br. nowe podwyższone opłaty czynszów dzierżawnych w następującym wymiarze:

Za place na skład towarów od każdego metra kwadratowego miesięcznie 180—150 względnie 120 mk. zależnie od kategoryi stacyi; za place pod boczne normalno-torowe, kolejki wąskotorowe, rurociągi, kable itp. urządzenia komunikacyjne połowę powyższego czynszu dzierżawnego; za place pod budki i kioski dla handlu drobnego oraz pod wagi wozowe, dalej za magazyny kryte — dziesięciokrotność powyższego czynszu, zaś za rampy, zsypy, piwnice i strychy — pięciokrotność tego czynszu.

Przy dzierżawach, trwających poniżej 12 miesięcy, względnie przy wypowiedzeniu umowy przez najmobierców w ciągu pierwszego roku obicza się czynsz o 50 proc. wyżej.

Koszta sporządzenia umowy opłaca strona w wysokości 10,000 mk. zaś kaucya wynosić ma tyle, ile czynsz przypadający za półroku.

Dyrekcye kolejowe otrzymały polecenie zawarcia dodatkowych umów z dotychczasowymi najmobiercami.

——0-0——

Sytuacya gospodarcza Rumunii i handel jej z Polską.

Chwiejny kurs leja z ciągłą tendencyą zniżkową, powoduje od kilku miesięcy niepewność na rynku rumuńskim. Rząd zapowiada środki sanacyjne przez monopolizacye handlu walutami, co wywołuje raczej wzmożenie się niepewności, niż uspokojenie. Stagnacya ogarnia powoli wszystkie dziedziny handlu a powodują ją rozmaite trudności w przeprowadzeniu tranzakcyi, powolne uiszczanie się z długów handlowych, brak gotówki i ograniczanie kredytu. Stopa bankowa wynosi 15 do 25 proc., prywatna do 4 proc. miesięcznie.

Zagranica nie udziela więcej kupcom kredytu, żądając gotówki, co powoduje zmniejszenie się przywozu. Na zmniejszenie się przywozu wpływa obecnie również zamknięcie żeglugi na Dunaju. Wywóz zmniejszył się również znacznie, specyalnie drzewa z powodu wysokich taks wywozowych.

Rumunia wywozi głównie zboże, drzewo, produkty naftowe, bydło i nierogaciznę. Handel z Polską jest dosyć ożywiony. Import z Polski w ważniejszych pozycyach, z których cement zajmuje pierwsze miejsce, następnie węgiel i drzewo wynosił: w r. 1920 — 38,106, w 1921 — 21,124, na 1 maja 1922 — 9,198, ogółem więc można zauważyć w roku 1922 w stosunku do r. 1921 pewne zmniejszenie się importu z Polski z wyjątkiem wyrobów tekstylnych.

Eksport do Polski z Rumunii sprowadza się głównie do kukurydzy i fasoli, jęczmienia, żyta, nasion itd.

Ogólny wywóz do Polski wynosił w 1920 r. — 45,668 ton, w 1921 — 128,492 na 1 maja 1922 r. — 1,113 ton.

Można więc stwierdzić olbrzymie wprost zmniejszenie wywozu do Polski, na co w pierwszym rzędzie wpływa ustanie wywozu zboża, wobec wzmożonej produkcyi w Polsce.

ZE SPORTU.

Warszawa. (Tel. wł.) **Antysemityzm „sportowy".** Na ostatniem ogólnem zebraniu Centralnego Polskiego Związku Piłki Nożnej jeden z delegatów żydowskich wysunął na porządek dzienny sprawę, jaka miała niedawno miejsce we Lwowie, gdzie mianowicie nie dopuszczono do zarządu przedstawiciela tamtejszych żydowskich organizacyi sportowych. Dokoła tej sprawy rozwinęła się burzliwa dyskusya przyczem delegaci poznańscy i lwowscy wygłosili mowy żydożercze. Aczkolwiek przeszła rezolucya delegata lwowskiego, że Związek jest apolityczny i nie czyni różnicy między wyznaniami, to jednak wszyscy delegaci żydowscy jednomyślnie złożyli mandaty. Charakterystyczne, że wysunął tę sprawę asymilator Stater (z krakowskiej „Jutrzenki), który w swoim czasie usilnie występował przeciwko utworzeniu Centrlnego Żydowskiego Związku Sportowego w Polsce.

Ze świata.

ZWIĄZEK FASZYSTÓW w Rumunii, działający tajnie, został wykryty przez policyę. Korespondencya związku została skonfiskowaną.

W SPRAWIE NUMERUS CLAUSUS na Łotwie żądają prawicowe stronnictwa plebiscytu, w nadziei, że plebiscyt ten wypadnie przeciw uchwale Komisyi oświatowej, która, jak wiadomo, oświadczyła się przeciw numerus clausus.

Z kraju.

WIELICZKA. Miasto nasze poniosło ciężką stratę. W dniu 18 marca Rosch Chodesch Nissan zmarł tutejszy obywatel bł. pam. Pinkas Zimmels. Zmarły był wychowankiem t. z. starej „Haskali". Zmarły łączył w sobie głęboką wiedzę talmudyczną z wiedzą nowoczesną. Piastował przez szereg lat godność Prezesa Zboru izrael. i jako taki reprezentował miejscowe Żydostwo z całą godnością i powagą. Każdy odruch kulturalny i filantropijny znajdował z jego strony gorliwe poparcie. Cieszył się też wysokiem poważaniem ogółu współobywateli.

Cześć Jego pamięci!

NOTATKI LITERACKIE.

Nakładem Tow. Wydawniczego „Ignis" ukazała się najnowsza powieść Juliusza Kaden-Bandrowskiego pt. „Generał Barcz": Autor „Prochu" „Zawodów" ; „Łuku" oparł tym razem swoją opowieść na tle współczesnych stosunków wojskowych i szerokiemi liniami narysował konflikty, jakie wynikają pomiędzy przedstawicielami różnych poglądów na budowę powstającego państwa.. Powieść ta, napisana jędrnym, zwięzłym językiem, wywołać może podwójne zaciekawienie, zarówno ze względów na jej wartość artystyczną jak i fascynującą akcyę, rozgrywającą się dookoła bliskich każdemu i zrozumiałych zagadnień.

Książka wydana została estetycznie i ozdobiona rysunkiem okładkowym Tadeusza Gronowskiego.

KRONIKA.

Kraków, 3 kwietnia.

— PODRZUCONE NIEMOWLĘ. Na schodach domu pod l. 11 przy ul. Wolskiej znaleziono w sobotę około 3 miesięczne niemowlę płci męskiej, które oddano do żłóbka miejskiego. Za matką wdrożyły organa policyi poszukiwania.

— ZA AWANTURY ULICZNE doprowadzono w czasie ubiegłych świąt do komisaryatu policyjnego kilkanaście osób w stanie nietrzeźwym. Po spisaniu protokołów odprowadzono pijaków do domu.

— WIELKIEGO WŁAMANIA dopuścili się niewyśledzeni sprawcy, którzy w niedzielę dnia 1 bm. wieczorem dostali się do mieszkania dra Artwińskiego przy ulicy Radziwiłłowskiej l. 10. Wartość skradzionej bielizny i garderoby wynosi około 25 milionów mp.

— ZAOPATRZYLI SIĘ NA ŚWIĘTA. Z okna wystawowego restauracyi Z. Mackiewicza przy ulicy Długiej l. 38 skradli w nocy z piątku na sobotę jacyś opryszki 20 flaszek wódek. Amatorzy taniego trunku wyjęli uprzednio szybę z okna wystawowego.

— NA GORĄCYM UCZYNKU schwytali domownicy 13-letniego Walentego Kutrzebę, który korzystając z chwilowej nieobecności lokatorów dostał się do mieszkania F. Jaśkiewicza przy ulicy Pędzichów l. 3 i próbował otworzyć komodę.

W sklepie pralni „Tęcza" przy ulicy Długiej Stefania Wandur skradła z szuflady większą kwotę pieniężną, poczem zbiegła. Właścicielka sklepu spowodowała pościg za złodziejką, którą ujęto na Rynku Kleparskim.

—o-o—

Z teatru, literatury i sztuki.

— Z teatru żydowsk. (ul. Bocheńska 7). Dziś o godz. 8 wiecz. znany zespół Trupy Wileńskiej daje po raz 2-gi komedyę słynnego humorysty żydowsk. Szolem-Alejchema pt. „Trudno być Żydem".

Sztuka ta, stanowiąca inscenizacyę głośnego dzieła Szolem-Alejchema „Krwawy żart" została przez autora opracowana dla sceny żyd. w Ameryce i grana z wielkiem powodzeniem. Komedya ta jest mistrzowskiem odzwierciadleniem życia żydowsk. w Rosyi za czasów panowania cara w lat 1913—14. Widzimy całą bezdeń prześladowania i bezprawia, w jakim żyli Żydzi rosyjscy przy tem akcya tak jest przeplatana istnym humorem właściwym wielkiemu humoryście, że nieomal każde zdanie wywołuje wybuchy śmiechu u widzów.

W „Trudno być Żydem" biorą udział Pola Walter, Luba Hadison, Jasef Bułow, Chewel Buzgan, Leib Hadson, Józef Hamen, Szloma Kon, Aleks. Stein, Szalom Tanin, Jakób Wajslic.

— „AN-SKI" JEGO DRAMATYCZNA TWÓRCZOŚĆ. Na ten temat wygłosi w sobotę dnia 7 kwietnia o godzinie 5.30 wieczór w Związku „Przedświt-Haszachar" (Stradom 15) prelekcyę dyrektor Trupy wileńskiej, p. Mazo. Wstęp wolny. Goście mile widziani. 499

— Z TEATRU IM. SŁOWACKIEGO. Dzisiaj powtarza teatr arcydzieło Wyspiańskiego „Wesele", grane w tym sezonie już 10-ty raz przy wysprzedanej zawsze widowni.

Jutro wraca na afisz po długiej przerwie sukces b. sezonu, świetna sztuka Jewreinowa „To co najważniejsze" w premierowej obsadzie znakomitych jej wykonawców.

Przygotowana na sobotę bajka B. Hertza p. t. „Czupurek" ze względu na niezwykłość formy jaką nadaje jej scena, obudziła wielkie zainteresowanie. W atrakcyjnej nowości grają wybitni artyści naszej sceny, kierowani przez reż. Kulakowskiego. PP. Zbigniew i Andrzej Pronaszkowie przygotowują „Czupurkowi" oryginalne tło dekoracyjne. Sztuka urozmaicona jest śpiewem i tańcami komp. W. Krupińskiego.

— Miejski Teatr Opera i Operetka. Dziś popołudniu widowisko fantastyczne „Kopciuszek" przyjmowane zawsze przez naszych milusińkich z entuzyazmem. Zapowiedziane na wieczór arcydzieło Wagnera „Lohengrin" z powodu nagłej niedyspozycyi, p. Dziewińskiej ustąpi miejsca wspaniałej „Cyganeryi" z p. Jefimcewą, która po odniesieniu tryumfów w Warszawie, powróciła na naszą scenę.

We środę arcywesoła „Maskotka", we czwartek Bajadera z gościnnym występem p. Nadieżdiny primabalerinym scen rosyjskich.

—oo—

TEATR MIEJSKI IM. J. SŁOWACKIEGO.

Wtorek: Wesele.

OPERA I OPERETKA.

Wtorek pop.: Kopciuszek.
Wtorek wiecz. „Cyganerya"

TEATR BAGATELA.

Wtorek: Tajny agent.

TRUPA WILEŃSKA

Wtorek: „Trudno być Żydem".

—0-0—

ZE SPORTU.

WYNIKI ZAWODÓW FOOTBALLOWYCH.

Kraków. Niedziela 1 kwietnia:
Zuglo A. C. — Jutrzenka 3:1.
Warszawianka — Wisła 1-5.
Makkabi — Wawel 0:0.
Poniedziałek 2 kwietnia:
Zuglo — Jutrzenka 0:3.
Warszawianka — Wawel 3:1.
Wisła — Makkabi 3:0.

Zawody piłki nożnej między „Czarnymi" a „Hasmoneą" w niedzielę zakończyły się wynikiem 2:1 (1:0) na rzecz Hasmonea. Zawody Lechii z Pogonią zakończono wynikiem 9:1 (3:1) na rzecz Pogoni. Poniedziałkowe zawody między Czarnymi a Lechią 2:2 (6:1) a zawody między Pogonią a Hosmoneą 9:1 (6:1) na rzecz Pogoni.

Warszawa. W dniu 1 bm. rozegrano zawody piłki nożnej między Terekvös a Polonią z wynikiem 4:2 (2:0), Legią a B. B. W. 5:1 (4:0). W dniu 7 bm. zawody między Terekvös a Polonią z wynikiem 2:0 (0:0), i B. B. W. a Legią 2:2 (2:0).

Wiedeń 1 kwietnia:
Hakoah — Amatorzy 3:1.

Kanclerz Seipl u Papieża.

Rzym. PAT. Papież przyjął dziś kanclerza Austryi Seipla na dłuższej audyencyi.

Zasądzenie byłych ministrów bułgarskich.

Sofia. PAT. Trybunał najwyższy wydał wyrok w sprawie członków byłego gabinetu Radosławowa. Skazani zostali: były prezydent ministrów Radosław, byli ministrowie: Tonczew, Peszow, Popow, Gistew i Petkow na dożywotnie więzienie, generał Najdanow na 15 lat, generalissimus Gekow i generałowie Apostołow i Koznicki na 10 lat, generał Bogadiew na 5 lat. Pozatem wszyscy wymienieni skazani zostali na dożywotnią utratę praw cywilnych i na grzywny pieniężne w łącznej sumie 32 miliardy 700 milionów. Radosław, który w roku 1918 opuścił Bułgaryę, skazany został zaocznie.

Z Ligi narodów.

Genewa. PAT. (Pocztą) Komisya Ligi narodów dla spraw tranzytu kolejowego opracowała projekt ogólny, dotyczący komunikacyi kolejowej. W komisyi wzięli udział delegaci i rzeczoznawcy Anglii, Belgii, Francyi, Włoch, i Japonii, dalej Danii, Szwecyi, Polski, Czechosłowacyi, Niemiec, Chile. W pracach podkomisyi brali udział delegaci międzynarodowego związku kolejowego. Opracowany projekt będzie wniesiony na plenum w kwietniu, poczem będzie przesłany do wiadomości zainteresowanych rządów. Będzie on służył za podstawę prac konferencyi dla spraw tranzytu.

KRONIKA TELEGRAFICZNA.

GENERAŁ GODLEY, komendant armii nadreńskiej, zawiadomił, że układ angielsko-francuski w sprawie kolei żelaznych wchodzi w życie dnia 4 bm.

PRZYWÓDCA EGIPSKIEJ PARTYI NIEZAWISŁOŚCI. Rząd polecił gubernatorowi Gibraltaru wypuścić na wolność przywódcę ruchu niepodległościowego w Egipcie Zaglula paszę ze względu na stan jego zdrowia.

ENCYKLIKA W SPRAWIE ZAGŁĘBIA RUHRY. W kołach Watykanu uważają wersyę o rzekomej encyklice papieskiej w kwestyi zagłębia Ruhry za zupełnie fantastyczną.

POŻAR FABRYKI. Z Bordeaux donoszą: W tutejszej fabryce kapeluszy wybuchł pożar. Spłonął cały gmach fabryki.

DELEGACI TURECCY na konferencyę pokojową wyjadą z końcem tego tygodnia do Lozanny.

REPREZENTANTAMI GRECYI na nowej konferencyi wschodniej będą Venizelos i Kaklamanos.

ZAMACH POLITYCZNY. Sunday Times donosi z Konstantynopola: Potwierdza się, że na posła Trapezyndu Ali Szekri beya wykonano zamach polityczny.

KSIĄŻE KITA, szwagier cesarza japońskiego, poniósł śmierć podczas wypadku automobilowego. Księżniczka Kita i książę Asaka doznali ciężkich obrażeń cielesnych.